

TOOLISTE HÄÄN

JAANUAR 1932

* KOGI MADE TOOLISED, ÜHINEGE! *

NR 1

1.3.274.

* 1932

24530

EESTIMAA TÖLISÜHINGUTE KESKLIIDU HÄÄLEKANDJA

Uuel aastal.

Rahvusvaheline töölisklass mõtleb jubedusega möödunud aastale, mis toonud talle määratumat kannatust ja viletsust. Majandusteadlaste arvates, elasime 1931. aastal üle maailma majanduskriisi teravama punkti, aga keegi ei julge tõendada, et uus, 1932. aasta töotaks tuua majandusellu kuigi tuntuvat parandust. Praegune kriis oma ulatuse ja ägedusega ei anna vähematki võimalust midagi lähemakski ajaks ettenäha: kõik on siin võimalik!

Kuid iga kapitalistlik kriis, eriti aga käesolev on järsult uuesti tõstnud üles kapitalismi saatuse küsimuse. Kõige laiemates, ka sotsialismivaenulistes kihtides on usaldus kapitalistliku süsteemi vastu kadunud. Ja arusaadavalt: majandussüsteem, mis põhjustanud valmistusaparaadi seisumise, valmistuse vähenemise üle 30% ja seega toonud rahvamajandusele enam kui 100 miljardit aastas kahju, majandussüsteem, mis jätnud tööta vähemalt 25 miljonit inimest, neelanud ära ligidale poole väärtpaberitesse mahutatud kapitaliväärtusest seesugune majandussüsteem ei või leida armu enam kellegi silmis. Isegi Inglise panga juht M. Norman oli sunnitud hüüdma: kui ei võeta tarvitusele drastilisi päästeabinõusid, siis on

aasta jooksul lõpp kapitalistlikule süsteemile.

Organiseeritud ja klassiteadlik tööliskond ei usalda juba ammu enam kapitalistlikku majanduskorda. Ta teab, et kriisi raskused langevad rõhuvas enamuses just töötava rahva kanda ja iga kriisi puhul tekib osas töölises lootus kapitalismi täieliku kokkuvarisemise ning sotsialismi võidulepääsemisele. Seejuures unistavad nii paljud oma klassi esindajate abil parlamendi kaudu poliitiliste vahenditega uue ühiskonna korra maksmapanemisest.

Kuid

see seisukoht on ekslik.

Majanduskorda ühe ropsuga poliitiliste abinõudega ei saa muuta, eriti

veel nüüd, kus ei leidu ühtki töölisklassi enamusega parlamenti. Nii ajaloolised kogemused, kui ka teoreetilised tõekspidamised kõnelevad selle vastu. Ärgem unustagem teadusliku sotsialismi põhieeglit, et majanduslik areng on alus, millele tugeneb kõik muu. Sellega ei ole aga kaugelgi öeldud, nagu ei saaks poliitiliste vahenditega mõjutada majanduslikku arengut, seda kiirendada või pidurdada. Kuid pole kahtlust: ei sobi poliitiline süsteem majandusliku arenemisega, siis murrab viimane ise vägivaldselt omale tee, nagu see sündis kodanlike revolutsiooni aeg, mil puhkev kapitalistlik majandus vabastas end feodalismi ja tsunftikorra ahelatest.

On arusaadav, miks kriisi aegadel hakatakse ekslikult lootma pääsu poliitiliselt võimult. Iga kriis nõrgendab töölisklassi, halvendab ta olukorda ja teeb ta võitlusvõimetuks majanduslikul alal. Oma enda jõul ei jaksa ta läbisuruda tarvilikke nõudmisi, ta on löödud taganema ja kulub palju vaeva, et kaitsta seniseidki positsioone. Ta ei suuda ka kriisi võitmiseks suurt ära teha, kuigi ta tunneb selle põhjuseid ja mõistab kriisi mõttetust, mis vastolus inimliku mõistusega. Sellepärast leiab kergesti pinda usk, et peab sündima mingi ime, mis päästab maailma viletsusest.

Sellele usule spekulierivadki iga-sugu demagoogid, eriti paremalt poolt. Ei keegi muu, kui fashistid, kisakõrid rahvuslased ja kõiksugu muu selline tume rahvas esineb ägeda arvustajana ning töötab oma poliitilise võidu puhul luua uue elu, kauni elu, kaotada ülekohtu jne. Leidub uskujaid isegi tööliste keskel, ilma et nad aimaksid, kuidas need käredate arvustajad tahavad lihtsalt sama kapitalistliku valmistussüsteemi alalhoidmise otstarbel pettuse teel ära kasutada selle süsteemi ohvreid — töölisi endid. Ei ühelgi teisel ajal pole poliitilise reaktsiooni hädaoht nii suur, kui just kriisi päevil.

Sellepärast on organiseeritud, klassiteadliku ja sotsialismi poole püüdva tööliskonna olukord eriti raske. Talle pole kriis mitte agitatsiooni aineks,

vaid väga reaalseks probleemiks, kus tal tuleb kaitsta suurelatuslikke huvide komplekse. Ta seisab ranga kahekordse ülesande ees: läbisuruda oma-poolseid abinõusid kriisist ülesaamiseks ja kriisi tagajärgede pehmendamiseks, ning teiselt poolt võidelda kõikide katsete vastu, mille sihiks ära kasutada kriisi sotsiaalse reaktsiooni huvides.

line kaubandus, mis sipleb pealegi tollivõrkudes, rahvusvahelised sõjavõlad ja heakstegemismaksud ning lõpuks kogu praegusaegne krediidisüsteem. Sellest loetelust nähtub, kui keeruliseks kujuneb ka võitlus kriisi vastu. Üksikud maad oma enda jõul ei saa siin midagi teha, on vaja tarvitusele võtta rahvusvahelisi abinõusid, peab leitama rahvusvaheline kokkuleppe

AASTAL 2000!

Poeg: „Isa, kelle pilt see seinal on?“

Isa: „See on meie vana-vanaisa pilt, kes viimsena meie perekonnast oli lõõli“.

Neist seisukohtadest lähtudes on organiseeritud tööliskonna rahvusvahelised koondised aga ka arenenud maade töölisorganisatsioonid väljatöötanud oma erilised majandusprogrammid kriisi võitmiseks. Neis tunnustatakse eranditult, et kapitalismi arenmiskäik on jõudnud staadiumi, kus tekkinud kriisi

ei saa enam lahendada seniste kapitalistlikkude vahenditega.

Kriisi päämiseks tekitajaks on anarhiline valmistus, anarhiline rahvusvahe-

tee. Siit teevadki töölisorganisatsioonid esimese järelduse — tuleb kogu organiseeritud tööliskonna mõju ära kasutada, et rahvusvahelises ulatuses sundida valitsusi võtma revideerimisele sõjavõlgade ja heakstegemismaksude küsimusi ning neid kas täies ulatuses anulleerima või esialgu vähemalt nõnda ümberkorraldama, et üksikud rahvad ja riigid ei variseks nende all kokku ja veel enam ei suurendaks üldist viletsust. Käsikäes sõjavõlgade korraldamisega arendatakse võitlust

relvastuskulude vähendamiseks, mis omakord aitab kaasa normaalsema olukorra tekkimisele.

Teisest küljest aga torkab igale sotsialistlikult mõtlevale inimesele silma, et kõikides riikides on erakapitalistlik süsteem arenemas nõnda nimetatud riigikapitalismi suunas. Riik on seks heaks onuks, kes peab tööstust kaitsma kurja välismaa võistleja vastu, riik loogu tööstusele soodsaid tegevusvõimalusi, riik toetagu tööstust häda korral ja lõpuks on riik see, kelle rahakoti arvel tööstust krediteeritaksegi. Mis on siis loomulik, kui organiseeritud töölised teevad sellest tarvilikud järeldused, et riik üldse pangu oma mõju majanduselu korraldamisel otsustavalt maksma. Eks ole seegi samm edasi, kui riik tooks erakapitalistliku valmistusanarhiasse kas või osalisegi kavapärasuse. Sellepärast võimegi näha, kuidas paljudes riikides töölised nõuavad tähtsamate tarbainete, nagu vilja, soola, suhkruga jne. kohta riikliku monopoli sisseseadmist, kogu väliskaubanduse monopoli riigi kätte võtmist ja üldse kaubavahetuse korraldamist riigivõimu abil. Valmistuse alal nõutakse tähtsamate tööstus harude riigistamist, uute riiklikkude ja kogukondlike ettevõtete ellukutsu mist, mis töötaksid kindla majandusliku kava järgi. Ei ole kahe silma va

hele jäetud ka krediitasutisi, mis on ju praegusel ajal kogu majanduselu hingeaks. Siingi nõutakse mõjurikkamate pankade painutamist riikliku kontrolli alla.

Kõikide nende sammude teostamise tagajärjel võiks kujuneda teatav plaanikindlus valmistuse ja kaubavahetuse alal. See ei oleks kahtlemata mitte mingi sotsialistlik plaanmajandus, küll aga tükk maad teel edasi sinna poole, kus majanduselu juhtimine ei ole enam erakapitali omanikkude ainuõiguseks ega olene täiel määral nende omakasulikkusest tahtest. Kus osagi neist nõudmistest leidnud teostamist, on kohe võidud tähelepanna selle tervendavaid tulemusi kriisi päevilgi.

Ka eesti organiseeritud tööliklass läheb uuel aastal täie teadlikkusega vastu rõõmututele aegadele, kuid kindla teadmise, et temalgi tuleb teiste maade klassivendade eeskujul töötada välja meie olude ja majandusvõimaluste kohased nõudmised laialiste töörahva hulkade huvide kaitsmiseks kriisi päeval. Norutamise ja ahastusliku alistumisega ei pea meie leppima. Wajame aktiivsust, senisest mitmekordselt suuremat aktiivsust, kui tahame kaitsta oma klassihuve ka praegusel enneolemata raskel ajal.

E. T. Keskliit tugevneb.

Liitunud 10 uut organisatsiooni.

Eestimaa Töölisühingute Keskliidu juhatus möödunud aastal organiseerimistö korraldusel on püüdnud panna erilist rõhku kõige mahajäänumatele narkadele ametiühingulise liikumise mõttes, kus praegu tööstuslikud käitised on tegevuses ja seega teatavad eeldused olemas ametiühinguliseks liikumiseks. Kuigi möödunud aasta oli ametiühingulise liikumise arengule äärmiselt ebasoodus, siiski suudeti saavutada võrdlemisi tähelepanuväärne tulemus. Keskliiduga liitunud organisatsioonide arv on möödunud aastal suurenenud 11 võrra. Uuteks Keskliidu liigeteks on: Tallinna Kullasepatöölise ametiühing, Tallinna Puutöölise Üld

ühing, Eestimaa Savitöölise Ühing, Eesti Klaasipuhujate Ühing, Antsla Töölise Ühing, Pärnu Sadamatöölise Ühing, Tallinna Sadamatöölise Ühing, Eesti Kaubalaevastiku Mehaaniku-assistentide Ühing, Tallinna Tekstiiltöölise Ühing ja Vana-Kariste Töölise Ühing, kuna Viljandi Töölise Ühing kutsuti uuesti ellu ja võeti teistkorda Keskliidu liikmeks. Kokku on uutes Keskliidu liikmeks astunud ühingutes umbes 700 liiget. E. T. Keskliidu liikmete arv on möödunud aasta jooksul kasvanud, sest mõnedes ametiühingutes on liikmete arv tuntavalt suurenenud, peale selle veel 700 uut liiget. E. Rätsepätöölise Liiduga on liitunud Tartu

Rätsepatöölaliste ühing (200 liikmega) uuesti, mis ajutiselt oli jäänud eemale. Võrumaal on registreeritud 6 uut ametiühingu põhikirja ja praegu on kohtuja siseministeeriumis registreerimisel Tapa Töölaliste ühingu põhikiri.

Keskliidu juhatus on pühendanud suurt tähelepanu *töölisvanemate instituudile* kui organiseerimistöo esimesele astmele, mida silmaspidades on püütud töölisvanemate valimiseks aidata kõigiti kaasa, andes vastavaid juhtnööre ja selgitades uut tööstusliikude käitiste tööliskonna asutiste seadust töölitele. Keskliidu algatusel ja õhutusel on nüüd läbi töölisnõukogude ja töölisvanemate valimised enamikus Tallinna käitistes ja tööstusraioonides Virumaal ja mujal, kuhu Keskliidu organisator *J. Mikhelsonil* on tulnud seks otstarbeks sõita korduvalt. Üldse on

Keskliidu organisatoril olnud möödunud aastal 13 *organiseerimisreisi kokku 95 väljasõidu päevaga*. Kõnelemas on käinud väljaspool Tallinnat 15 koosolekul, peale selle terve rida väiksemaid grupikoosolekuid uue töölisvanemate seaduse selgitamiseks. Väljasõite on tehtud 21 punkti, kusjuures iga reisi ajal on läbistatud terve rida kohti. Mõnedes kohtades, nagu näit. Kundas, on vanemate valimist juhitud isegi kirjalikult algusest lõpuni. *Lähemas tulevikus kavatakse Keskliit korraldada kohtadel lühiajalisi kursusi töölisvanematele.*

Käesolevaks aastaks pole väljavaated organiseerimistöoks sugugi paremad, kui eelmisel aastal, kuid püsiva töö juures on loota, et Keskliidu organiseeritud read kõvenevad umbes sama palju, kui möödunud aastal.

Töolistekoda.

J. Rlesment.

1. TÖÖLISTE ORGANISATSIOONIDE LIIGITUS.

Tööliskonna organisatsioonid jagunevad juriidilise konstruktsiooni järgi kahte pealiiki:

- 1) vabatahtlikud organisatsioonid,
- 2) avalikõiguslikud organisatsioonid.

Esimeste hulka kuuluvad ametiühingud, kultuurilised seltsid ja ühingud, poliitilised parteid jne. Nende ellukutumiseks on vaja koostada põhikiri ja see registreerida vastavates seadustes ettenähtud korras. Eestis on ühingutesse liitumine vaba.

Avalikõiguslikud töölisorganisatsioonid tegutsevad tööliskonna omavalitsusastitena vastavate seaduste alusel, õigustega ja kohustustega, mis seadustes nähtud ette.

Seesuguseid töölise avalikõiguslikke omavalitsusi tuntakse Lääne-Euroopas kolme liiki:

- 1) Omavalitsused sotsiaalkindlustuse teostamiseks (meil haigekassad);
- 2) käitise töölisnõukogud;
- 3) töolistekojad.

Esimesi kahte liiki omavalitsusi võiks nimetada territoriaal-kutselisteks omavalitsusteks, kuna nende tegevuspiirkond esiteks piiratud teatavate kindlaksmääratud territoriaalsete piiridega, teisest küljest nad aga puudutavad ainult ühte kutset — töölisi.

Viimane liik tööliskonna omavalitsusi — töolistekojad — on puhtal kujul personaalsed ja kutselised omavalitsused, kuna nende tegevuspiirkonnaks on kogu riik ning puudutavad kõiki töölisi, kogu kutset, kus keegi sellesse kutsesse kuuluv isik ka ei elaks.

2. TÖÖLISTE KUTSELISED OMAVALITSUSED.

Kutselisi omavalitsusi on loodud Lääne-Euroopa riikides juba mõnda aastakümnet tagasi. On ellu kutsutud kaubanduse- ja tööstusekojad ning põllutöökojad, edasi arstide- ja inseneeridekojad.

Ka meil on loodud vastavate seadustega kaubanduse- ja tööstusekoda ja põllutöökoda. Kutselise omavalitsusena tegutseb meil vannutatud advokaatide nõukogu. 1928. a. seadusega kutsuti ellu meremeeste avalikõiguslik kutseesindus meremeestekodu nimetuse all. Kavatsusel on arstide ja inseneeride kojad.

Need kojad on oma ala kutsehuvide kaitsjad, nad esitavad vastavalt omi soove ja nõudmisi valitsusele ning omavalitsusastitetele, töötavad välja seaduse-eelnõusid ning võtavad osa nende arutamisest. Nad on põhimõtteliktult nõuandvad asutised, kuid täidavad ka teatavaid administratiivseid ülesandeid seaduste ja määruste piires.

Kui tegutsevad avalikõiguslikul alusel ettevõtjate esindused kaubanduse ja tööstuse ning põllutöö alal, peab olema samasugune õigus oma seisukohtade ja nõudmiste läbiviimiseks ka töolistel. Demokraatlik põhimõte nõuab, et kõik kihid peavad olema asetatud võrdsesse seisukorda. Kui majanduselu korraldamise alal on antud mõjurikas kaasakõnelemise õigus ettevõtjatele, peab töölitele antud olema samasugune õigus.

3. TÖÖLISTEKOJAD LÄÄNE-EUROOPAS.

Sellele põhimõttele rajanedes on Lääne-Euroopa riikides juba läinud sajandi teisel poolel ülestõstetud nõudmised avalikõigusliste

tööliskodade ellukutsumiseks. Neid nõudmisi on ülestõstetud parlamentides, samuti ametiühingute kongressidel nii siseriiklikudel kui ka rahvusvahelistel.

Mitmes riigis on tööliste avalikõiguslikud asutused ühel ehk teisel kujul ellu kutsutud. Lääne-Euroopa töölistekodaj jagunevad konstruktsioonilt kahte pealiiki: 1) pariteetlikud kodaj, mis koosnevad võrdse arvul ettevõtjate ja tööliste esindajast (Arbeitskammern) ja 2) puhtakujulised töölistekodaj (Arbeiterkammern).

Mõlemad liiki kodasid võiks veel jagada selle järgi, mis alusel kodade koosseis luuakse, kahte alaliiki. Pariteetlikkude kodade (Arbeitskammern) alal oleks esimeses liigis need maad, kus mõlemate poolte — tööliste ja tööandjate — esindajad valitakse otseselt tööliste ja tööandjate poolt, teises need riigid, kus esindajad nimetatakse valitsuse poolt.

Puhtakujuliste töölistekodade juures moodustavad esimese liigi riigid, kus esindajad valitakse otsekohe tööliste poolt, teise liigi riigid, kus esindajad valitakse tööliste ametiühingute poolt.

Ilma, et asuda pikemale ajaloolisele ülevaatele töölistekodade tekkimise kohta välismaal, märgime ainult need riigid, kus kodaj ühel ehk teisel kujul olemas.

A) Pariteetlikud kodaj (Arbeitskammern) on loodud vastavate seadustega: Belgias 1877. aastal iga tööharu kohta ja 1892. a. riigi ülemtöönõukogu; Hollandis 1897. aastal; Prantsusmaal loodi 1891. aastal ülemtöönõukogu, kuhu kuulub $\frac{1}{2}$ tööandjate, $\frac{1}{2}$ tööliste esindajaid ning $\frac{1}{3}$ valitsuse poolt nimetatud asjatundjaid, 1900. aastal kohalikud pariteetlikud kodaj; Daanis 1901. a. ja Norras 1909. aastal.

Kõigis neis riikides nimetatakse esindajad valitsuse poolt tööandjate ja tööliste organisatsioonide ettepanekul.

Saksamaal on ellukutsutud pariteetlikud töölistekodaj mäetööstuses Ülem- ja Alam-Sileesias, Baieris ja Saari piirkonnas, siis üleriiklikud pariteetlikud kodaj söe-, raua-, kaalija elektritööstuse alal. Peale selle on esindatud töölistel riigimajandusnõukogus (Reichswirtschaftsrat), samuti teistes majanduslikkudes nõukogudes (Reichskalirat) j. t.

Esindajad valitakse vastavalt tööliste ja tööandjate organisatsioonide poolt.

B) Puhtakujulised töölistekodaj (Arbeiterkammern) on kutsutud ellu 1920. a. seadusega Austrias, 1918., 1920. ja 1924. a. seadusega Luxemburgis ja 1922. a. seadusega Jugoslaavias. Saksa osariikides on puhtakujulised töölistekodaj loodud Bremenis, Saksis, Oldenburgis ja Lübeckis. Hamburgis loodi 1921. a. seadusega avalikõiguslik tarvitajate koda (Verbraucher-kammer). Viimased teated Leedust kõnelevad, et ka seal töölistekodaj loomise küsimus üles on tõstetud. Neis kodades valitakse esindajad otsekohe tööliste poolt.

Töölistekodades, kus esindajad valitakse ametiühingute poolt, on nimetada Schweitz, kus tegutsevad n.-n. töölissekretariaadid, Genfis 1895. a. ja Zürichis 1901. a. peale. Enne Mussolini-egesse Itaalias loodi samadel alustel 1902. a. töölistekodaj (Camera del Lavoro) ja ülemtöönõukogu (Cosiglio Superiore del

Lavoro); viimane koosnes tööandjate, töövõtjate ning mitmesuguste riiklikkude ja omavalitsusasutuste esindajast.

4. TÖÖLISTEKOJA IDEE EESTIS.

Eesti töölistekond, tundes töölistekonna avalikõiguslikkude omavalitsustena haigekassasid ja käitise töölistekonna asutusi, on teinud vähe tegemist töölistekodaj idee propageerimisega.

Küsimus tõusis konkreetselt ülesse ainult praeguse valitsuse moodustamise ajal, kus sotsialistliku rühma nõudel valitsuse deklaratsiooni võeti ka töölistekodaj loomise küsimus. Nõnda on see idee meil alles vaevalt üks aasta vana (Saksamaal võeti küsimus üles juba 1877. aastal ja Belgias kutsuti samal aastal ellu pariteetlik töölistekoda.).

Rõõmustaval viisil on aga töölistekodaj idee meil ometi kiiresti läbilõõnud. Ta seisab praeguse valitsuse deklaratsioonis, tema kohta on annud jaatava otsuse ja nõudnud ta ellukutsumist sotsialistliku partei keskkomitee ja riigikogu rühm ning läinud detsembri lõpul peetud partei kongress. Kodanlistest erakondadest on töölistekodaj pooldajate hulgas põllumeeste kogude rühm ning põhimõttelikkude pooldamist on ta leidnud ka rahvaerakonna kongressil selle kuu algul, kus küsimusele oli pühendatud eri-referaat.

Selle artikli autor võttis augustikuul, peale tutvunemist Austria töölistekodaj tegevusega, oma peale ülesande koostada töölistekodaj seaduse eelnõu ning selle töötulemusena on vastav eelnõu praegu vabariigi valitsusele esitatud ning valitsuse komisjoni poolt heaks kiidetud. Kui praegune valitsus püsib, võib kindlasti loota, et riigikogu IV koosseisus eelnõu ka seaduseks saab.

5. EESTI TÖÖLISTEKOJA EELNÕU SISU.

Jättes siinkohal täiesti kõrvale need väited, mis välisriikes ja ka meil mõnede töölistesindajate poolt töölistekodaj vastu esile toodud (K. Must „Tööliste Hääl“ septembri numbris), refereerime siin ainult töölistekodaj seaduse eelnõu sisu, nagu ta valitsusele esitatud.

Töölistekoda on tööliste ning väikemaapidajate ja kalurite avalikõiguslik kutseesindus. Ta valitakse otsekohe ja salajase hääletamise teel proportsionaalsuse põhimõtte alusel tööliste, väikemaapidajate ning kalurite poolt. Ta valijad jagunevad kuude liiki: 1) tööstustöölised, 2) kaubandustöölised, 3) majateenijad, 4) väikemaapidajad, kel alla 5 ha maad või alla 1 ha aiamaad, 5) põllutöölised ning 6) kalurid. Vastavalt valijate liikidele jaguneb koda sektiioonidesse ning iga liiki kuuluv valija valib oma sektsiooni.

Koja ülesandeks on tööliste, teenijate, väikemaapidajate ning kalurite majanduslikkude, sotsiaalsete, kultuuriliste ning kutsealiste huvide kaitse ning väikemaapidamise, kodukäsitöö ning kalastuse edendamine.

Koda teatab riigikogule ning valitsuse ja omavalitsusasutustele oma soove ning teeb ettepanekuid oma alla kuuluvate isikute olukorra parandamiseks ja avaldab omi arvamusi töölistesse, väikemajapidajatesse ja kaluritesse puutuvate seaduste ja määruste eelnõude kohta; saadab omi esindajaid riigi- ja omavalitsuste ning teistesse asutustesse, kus nähtud

ette töölise, väikemaapidajate või kalurite esindus; selgitab oma alla kuuluvate isikute olukorda, kogub selleks vajalikke andmeid ning astub samme puuduste kõrvaldamiseks, esitab seaduseelnõusid ning võtab osa nende arutamisest; selgitab tööpuuduse ulatust ning astub samme selle kõrvaldamiseks; korraldab kursusi ja loenguid; tegutseb ühenduses töölisvanematega ning kutseorganisatsioonidega; väikemajapidamise alal arendab tegevust samas ulatuses kui põllutöökoda suuremate põllumajapidamiste alal; edendab kalapüügi korraldamist ja kalasaaduste turundamist jne.

Kojal on 90 liiget, kelledest valitakse tööstustöölise, väikemaapidajate ja põllutöölise sektioididesse, igaihte 20 liiget, teistesse sektioididesse igaihte 10 liiget.

Valimised sünnivad mõningate eranditega riigikogu valimisseaduse alusel.

Koja tegevuse juhtijaks on koja üldkoosolek, sektioidide üldkoosolekud, koja juhatus, sektioidide juhatused ja revisjoni komisjon.

Sektioididel on oma tegevuses kindlustatud iseseisvus. Võidakse luua ka kohapealseid osakondi.

Vabariigi valitsus võib luua kaub. ja töös-

tuskoja, põllutöökoda ja töolistekoja vahelisi komisjone teatavate küsimuste kaalumiseks, mida ta peab vajalikuks.

Koja tuluallikatena on nähtud ette 1½ prots. riigi ärimaksust ning väikemaapidamise alal 20 prots. agronoomilise nõuande summadest ja 10 prots. põllumajanduse väljaveo erimaksudest, kalanduse alal kalanduse korraldamiseks riigi eelarves määratavad summad.

Maksude alal on väljaminevud seisukohast, et võimata on meie töölise madalate palkade juures töölisele peale panna maksusid. Kuid ometi on vabariigi valitsusele õigus antud lubada kojale tarbekorral maksustada palgatöölisi kuni 1/5 protsendiga palgast aastast ning väikemaapidamisi 10 prots. kinnisvaramaksust.

Koda töötab hariduse- ja sotsiaalministri, põllumajanduse alal põllutööministri järelevalvel. Valitsusel on analoogiliselt teistele kodadele õigus saata laiali koda või ta üksikuid sektioidide, kuulutades välja uued valimised.

Koja esimesed valimised viiakse läbi hiljemalt 1. nov. 1932. a. Koda valitakse nelja aasta peale.

Töölisnõukogude ja töölisvanemate valimistest.

Kuidas kusagil valiti,

Tööinspektorid on teinud kokkuvõtet tööstusliikude käitise tööliskonna asutiste seaduse põhjal toimunud töölisnõukogude ja töölisvanemate valimiste kohta. Kokkuvõtet käsitavad valimiste tulemusi kuni 20. detsembrini 1931. a.

1. Käitise arv, kus valimised olid oktoobri ja novembri kuul võimalikud	116
2. Käitise arv, kus valiti töölisnõukogud	34
3. Käitise arv, kus valiti töölisvanemad	49
4. Käitise arv, kus valimised teostusid käitise juhatase algatusel ja tööinspektori kaastegevusel	27
5. Käitise arv, kus valimised teostusid töölise algatusel	43
6. Käitise arv, kus valimised teostusid tööinspektorite algatusel	49
7. Käitise arv, kus tööinspektorite poolt kokkukutsutud töölise üldkogud otsustasid töölisnõukogu või töölisvanemat mitte valida	19
8. Käitise arv, kus kahel korral kokkukutsutud üldkogud ei annud mingeid tulemusi	30
9. Käitise arv, kus käitise juhatase poolt valimisi takistati	1
10. Käitise arv, kus üldkogud poolt valitud valimiskomisjoni tegevus ei annud tulemusi	23

Aruandest on näha, et selliseid juhtumisi, kus juhatase poolt on takistatud töölisvanema valimisi, on ametlikult kindlaks tehtud vaid üks. Tööinspektorite aruanded kõnelevad

küll sellest, et mitmel pool on käitise juhataste poolt valimiste käiku mitmesuguste võtetega takistatud. On lastud lendu ähvardusi ja mitmeid hirmujutte, et töölised hoiduksid töölisnõukogu või töölisvanema valimisest. Kuid tööinspektorid ei ole korda läinud käitise juhataste teguviisi kindlaks teha. On selgunud, et töölised tulevad küll tööinspektori juure üldist juttu ajama, kuid keelduvad andmast kindlaid andmeid, mille kaudu tööinspektorid oleksid võinud ametlikus korras süüdlasi vastutusele võtta.

Samuti on näha, et tervelt 19 käitise tööliskond on üldkogud koosolekul otsuse teinud: töölisvanemat või töölisnõukogu mitte valida. See kurb nähtus tuleb kirjutada töölise teadmatuse arvele.

23 käitises ei ole oma tegevust lõpule viinud valimise komisjonid. Siia hulka kuulub ka Tallinnas asuv Põhja Puupapivabrik, kus töötab üle 700 töölise. Nähtavasti ei tunne töölised seal huvi oma olukorra parandamise vastu.

Kõige kergemini on valimised teostunud seal, kus varem olid olemas töölisvanemad. Neis käitistes tulid valimised toime kerge vaevaga. Samuti nendes käitistes, kus käitise juhatused aitasid kaasa valimiste korraldamisele. On leidunud isegi selline käitis, kus juhataja käinud siiski kodust koosolekule kutsumas. Kuid siiski on seesuguseid käitisi vaid üksikuid. Mitmed käitise juhatused on avalikult seletanud, et käitisevanemate institut on vajaline ja soovitatav seda kõigile.

Kuid sugugi pisike ei ole nende käitise arv, kus juhatused on suhtunud vaenuliselt

käitisvanemate instituudile. Ja on püüdnud igatepidi takistada vanemate valimisi.

Valimiste järele üldhinnangut tehes, võib öelda, et neis käitistes, kus valimiste kordaminekuks tööliskond on aktiivselt sammusid astunud, on ka valimised teostunud. Neis käitistes, kus aga töölised on passiivselt suh-

tunud vanemate valimistele, ei ole tulemused olnud kõige paremad. Selge on aga siiski see, et valitud töölinõukogude ja töölisvanemate tegevus selgeks teeb passiivsetele töölis-tele peatselt, et kogu tööliskond peab ära kasutama tööstusliikude käitiste tööliskonna asutiste seadusega antud võimalused.

Töölisvanemad õpingule.

Tallinnas algab kursus.

Töölisnõukogu liikmetel ja töölisvanematel tuleb asuda vastutavale tööle, et maksimaalselt ära kasutada tööliste ja töölisliikumise huvides, kõiki võimalusi, mida pakub tööstusliikude käitiste tööliskonna asutiste seadus. Seaduse mõningate puuduste peale vaatamata, võib töölisnõukogude ja töölisvanemate tegevus siiski areneda küllalt aktiivseks. Eelkõige on siin aga vajaline, et töölisnõukogude liikmed ja töölisvanemad oma ülesannete täitmiseks omandaksid tarvilisi teadmisi.

Teiste maade, eeskätt Saksa ja Austria kogemused tõestavad meile, et töölisvanem võib tõusta oma ülesannete kõrgusele püsivate õpingute kaudu, alata rakendades omi teadmisi praktilisse tegevusse. Saksamaal ja Austrias on töölisnõukogud tegutsenud üle kümne aasta ja kogu see aeg on vabaametiühingud töölisnõukogude eneste kaasabil teinud töölisvanemate keskel püsivat selgitustööd pika- ja lühiajaliste kursuste, loengute jne. kaudu. Rikkaliku ametiühingulise ja sotsialistliku kirjanduse ja ajakirjanduse kõrval on soetatud erikirjandust ja ajakirju töölisvanematele.

Selline selgitustöö on tunduvalt tõstnud käitistes töölisnõukogude ja töölisvanemate intensiivsust. On selgunud, et töölisvanemate keskel on tulnud vilunud tööinspektoreid ja kindlustuskassade tegelasi. Rääkimata sellest, kui palju häid ametiühingute usaldusmehi ja juhte on tulnud töölisvanemate keskel.

On selge, et meilgi tuleb töölisvanemate tegevusse rakendamisel talitada arenenumate maade eeskujul, niipalju kui see meie oludes võimalik. Loomulikult meie ei saa töölisvanemate selgitustöös haarata välismaade põhjalikust ja ulatust, kuid teatud algatused on võimalikud siiski meilgi.

Eestimaa Töölisühingute Keskliidu juhatus asus varakult töölisvanemate selgitustöö korraldamisele. Senini on tulnud piirduda vaid üksikute loengutega. Kuid nüüd algaks juba põhjalikum selgitustöö. Jaanuari lõpul algab Tallinnas 6-nädalane töölisvanemate kursus. Kursus töötaks õhtuti kaks korda nädalas, igal õhtul kolm tundi. Kavasse on võetud enam-vähem kõik küsimused, mis esialgu on vajalised töölisvanemale igapäevases töös. Esialgu peab piirduma küsimuste ülevaataliku käsitlemisega, sest põhjalikumaks tööks puuduvad praegu võimalused. Aga kursus on siiski küllaldane selleks, et anda tarviline sissejuhatus, millele toetudes igauks, kellel vähegi huvi on, võib ennast edasi arendada.

Kursuse kava on järgmine:

I. Töökaitse, töötervishoid ja tööõnnetuste ärahoidmine:

1. Töökaitse põhimõtted ja areng. 2. Töökaitse praegune seisukord Eestis. 3. Töötervishoid ja tööõnnetuste ärahoidmine. Töökaitse rakendus ja tööinspeksioon.

Referendid: Mag. Kliiman, A. Jõeäär, tööinspekt. Veidenbaum.

II. Sotsiaalkindlustuse süsteem:

1. Sotsiaalkindlustuse põhimõtted ja rakendus. 2. Haiguskindlustus. 3. Õnnetusjuhtude kindlustus. 4. Tööpuuduse vastu kindlustus; 5. Vanaduse-, invaliiduse-, leskede- ja vaestelastekindlustus ning muud kindlustused.

Referent: L. Johanson.

III. Ühiskonna areng ja praegune elukorraldus:

Referendid: N. Andresev, Dinas ja A. Kirikal.

IV. Töölisvanema funktsioonid töölisliikumises:

Referent: B. Eilmann.

V. Töölisvanema ülesannete rakendus käitises:

Referent: B. Eilmann.

VI. Asjaajamine:

Referent: K. Tulp.

Loengute kõrval on ette nähtud praktilised tööd, mille läbi aine omandamist süvendatakse. Loengute lõpul peetakse läbirääkimisi.

Loengute konspektid ja muu materjal paljundatakse ja antakse kuulajatele kätte, et soodustada õppetööd.

Kursusest võivad osa võtta kõik töölisnõukogude liikmed, töölisvanemad ja nende asemikud, revisjonikomisjonide liikmed ja Eestimaa Töölisühingute Keskliiduga liitunud ametiühingute poolt saadetud isikud maksuta, teised maksavad kursuse pealt 1 krooni või 10 senti õhtu pealt.

Kursusest võivad võtta osa ka teised käitiste töölised töölisvanema soovitusel, sest mida rohkem käitistes teadlikumaid töölisi, seda paremini teostuvad töölisvanemate algatud käitistes.

Eestimaa Töölisühingute Keskliidu juhatuse katvusel selliseid kursusi toime panna ka väljaspool Tallinnat, kohalikkude ametiühingute kaasabil. Kuid mitmesugustel põhjustel siin tuleb pöörduda küll lühemaajaliste kursustega. Mõnes paigas on võimalik kohalike jõududega korraldada kursusi. Nii algab töölisvanemate selgitustöö üle maa!

Kokkukuivanud maailmakaubandus.

Läbikäik pool väiksem.

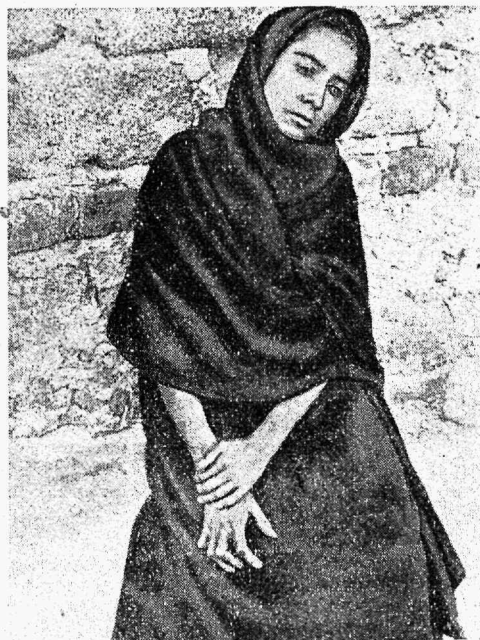
Viimased aastad töid igalpool, nii kodumaal kui välismaades kaubanduse tagurpidimineku, mille tagajärjel tööstused ja transporditradid olid sunnitud omi ettevõtteid tuntuvalt piirama. Töösturid püüavad nüüd välja-veo tõstmisega uuesti elustada majandust. Et saavutada oma sihti, püütakse produktsioon teha võimalikult odavaks. Aga ostujõu kahanemise tõttu on kaupade nõudmine igalpool läinud tagurpidi ja välisurgude laiendamise püüded varisevad seega isenesest kokku ning maailmakaubandus, mis 1929. aastani kasvas, hakkab nüüd järjekindlalt ikka enam ja enam kokku kuivama.

Maailmakaubanduse kokkutõmbamine avaldub esialgu hinnalanguses, sest eksportöörid pakuvad üksteist üle ja sellest tulebki, et suurmüügi hinnad ilmaturgudel langesid palju tugevamini, kui sama kauba suurmüügihinnad kodumaal. Kuid ilmakaubandus pole kahanenud mitte ainult hindade poolest, vaid ka kaupade hulga poolest, eriti 1931. aastal. Kõigi riikide väliskaubanduse kohta pole andmeid, ent suurema osa jaoks on nad olemas. Saksa riiklik statistika keskbüroo on kindlaks teinud, et 1931. a. esimesel poolaastal, võrreldes 1928. a. esimese poolega, on kogu väliskaubandus 48 maa kohta väärtuselt langenud ümarguselt 36% ja kaupade hulgalt — 15%. Kui võtta nende 48 maa väliskaubanduse aluseks 1928. a. esimese poole kohta arv 100, siis saaks 1929.—1931. a. esimeste poolaastate kohta järgmised muutused: väärtuses 1929. — 104; 1930. — 89; 1931 — 64; hulgas 1929 — 104; 1930 — 98; 1931 — 85. Sellejuures vaja arvestada ka seda, et vahepeal on kasvanud rahva arv, s. t. tarvitajate hulk. Kui võrrelda viimaste aastate maailmakaubandust 1913. aastaga (nii palju, kui seda võimaldavad muutused maa alades ja hindade mitmekesisus), siis paistab, et 1931. a. ilmakaubandus kaupade hulga poolest oli umbes sama laiulatuslik kui 1913. a. ja võrreldes 1925. aastaga näitas juba väikest tagurpidiminekut.

1931. a. teisel poolaastal võis maailmakaubanduses märgata väikest tõusu ja juba hakati ennustama uut tõusu. Ent aasta kolmandas veerandis tuli uus langus, mis arvatavasti kestis aasta lõpuni. Juulikuus akuut-

seks muutunud krediidikriisi ja sellega seoses seisva krediiditingimuste teravnemise tagajärjel vähenesid veelgi enam produktsioon ja kaupade müümise võimalused.

Ookeanitagustes toorainete maades oli väljavedu juba 1929. ja 1930. a. tugevasti langenud, sest Euroopa toorainete tarvitus oli juba siis tagurpidi minemas. Vähenenud väliskaubandusest vähenesid ka nende maade sissetulekud ja nii tuligi, et 1931. a. oli nende sissevedu protsentuaalselt palju tugevamini langenud kui nende väljavedu.

Töötü naine.

Tähelpanuväärt on ka asjaolu, et nelja viimase aasta kestes 1928.—1931. a. Euroopa maade maailmakaubanduse tagurpidimineku oli palju väiksem, kui ookeanitaguste maade väliskaubanduse oma. Euroopa osa maailmakaubanduses läheneb jälle sellele olukorrale,

mis oli enne maailmasõda. Kaubanõudmiste tõus nii toorainete kui tööstusproduktide alal, mis algas kohe peale sõja lõppu paljudes väljaspool Euroopat asuvates maailmajagudes, on seitsaadik vastastikuse arenemise tõttu nähtavasti jälle suuremalt joalt tasa saanud.

Suurtest tööstusmaadest on vaid Saksamaa ja Prantsusmaa enam-vähem kõige paremini säilitanud oma väliskaubanduse. Sellevastu aga Ameerika Ühendriigid on 1929. a. peale kaotanud poole oma endisest väliskaubandusest ja Inglismaa väljavedu on läinud tugevasti tagurpidi. Nad on mõlemad väljaveo suhtes tugevamini ärarippuvad ookeanitagustest turgudest kui Saksa ja Prantsusmaa.

Saksamaal oli kuu-keskmise

	Sissevedu.	Väljavedu.
1928.	1.167.000.000	1.023.000.000
1929.	1.121.000.000	1.124.000.000
1930.	866.000.000	1.003.000.000
1931.	636.000.000	795.000.000.

Tuleb silmas pidada, et nii Saksa kui ka kõigi teiste maade väljavedu viimastel aastatel on muutunud hädaasjaks, mida suudetakse võrdlemisi kõrgel hoida vaid suurte hinnaohvritega. Saksa väljaveo tagurpidiminek suureneb tuntavalt, nii pea kui Saksa praeguste raskuste tagajärjel vähenevad veelgi suuremal määral nende maade ostuvõimalused, kes Saksamaaga praegu seisavad tihedas kaubanduslikus ühenduses.

Prantsusmaal langes sisseveo kuu-keskmise 4852 milj. frangilt 1929. a. — 4362 milj. frangini. 1930. a. ja 1931. a. esimesel poolel — 3867 milj. frangini. Väljaveo kuu-keskmise langes 4178 milj. frangilt 1929. a. — 3569 milj. frangini 1930. a. ja 1931. a. esimese kuue kuu kestes oli see vaid 2698 milj. franki. Nii on siis Saksa väljavedu langenud 29%, Prantsusmaa väljavedu aga 33%.

Inglismaal langes väljaveo kuu-keskmise

47,8 milj. naelsterlingilt 1928. a. — 47,1 milj. sterl. 1929. a.; ja 1930. a. — 36,5 milj. sterl. ja 1931. a. esimesel poolel 25,4 milj. sterlingini. Nii oli siis 1929.—1931. a. langus 46 prots., s. o. peaaegu poole võrra. Sissevedu väärtuse kuu-keskmise langus 92,6 milj. sterl. 1929. a. — 63,7 milj. sterl. 1931. a. esimesel poolel.

Veelgi laialtulatlikum oli *Ühendriikide* väljaveo tagurpidiminek. 1929. aastal ekspordeeriti sealtn keskmiselt 430 miljoni dollari väärtuses, 1931. a. esimese kuue kuu keskes aga vaid 215 milj. dollari eest. Langus oli täpselt 50 prots. Sissevedu kahanes samal ajal samuti tuntuvalt, 367 miljoni dollari — 185 milj. dollari, s. o. poole võrra.

Nii Ameerika Ühendriigid kui ka Inglismaa ekspordeerivad peaaesjalikult massproduksiooni tüpiseeritud kaupa, mille konjunkturi-tundelikkus on nähtavasti tuntuvalt suurem, kui enam isikupärase iseloomuga kaupade oma, mida turule toimetavad Saksamaa ja Prantsusmaa.

Eestis näeme väliskaubanduse alal järgmist pilti: 1928. a. oli bilansis 1.060.731 tonni, 258.482.000 kr. väärtuses; 1929. a. — 945.246 tonni, 240.438 kr. väärtuses; 1930. a. 882.191 tonni, 194.804.000 kr. väärtuses, kuna 1931. aasta 11 kuu kokkuvõtte näitab, et väliskaubandus sel aastal on 44 prots. vähem 1929. a. väliskaubandusest, kusjuures sissevedu vähenenud 50 prots. ja väljavedu 36 prots. võrra. Seega on ka eesti väliskaubandus ligidale poole võrra kokkukuivanud.

Maailmakaubanduse kokkukuivamine väärtuse kui ka hulga poolest tõendab, et igalpool on hakatud piirama tarvitust, et viimase kolme aasta jooksul on kõigil pool halvenenud tarvitajate rahvamasside seisukord. Valesti suunatud majanduse päästmiseks aitaks palju kaasa rahva ostujõu suurendamine. Esimene samm selles sihis oleks edaspidistele palgavähendamistele panna kindel piir.

Merimeeste olukord halvenenud.

Merimeeste töö- ja palgaolud möödunud aastal.

Möödunud aasta jooksul on merimeeste, nagu iga teiseigi tööhäru tööliste seisukord, halvenenud märksa. Üle maailma käis möödunud aastal palgakärpimiste ja tööaja lühendamiste puhang. Ei leidu pea ühtegi riiki, mis oleks jäänud seisu suhtes puutumata. Tööandjad, kasutades praegust rasket majanduslikku olukorda ja tööpuudust merimeeste hulgas, on öelnud üles kollektiivlepingud peaaegu kõikjal. Uute lepingute sõlmimisel on peetud kuude kaupa läbirääkimisi ega ole saavutatud kokkuleppeid enam ilma vahekohtuteta. Uutes kollektiivlepingutes on palganormid kuni 20 ja rohkemgi prots. madalamad endisest, samuti on kärbitud puhke-aega ja muid soodustusi. Pessimistlikult mõtlejal merimehel tõuseb paratamatult kahtlus, et mis kasu on nüüd neist unioonidest ja Rahvusvahelisest Transporttöölise Föderatsioonist, kui palku kärbitakse ja töötingimusi halvendatakse kõikjal, kuid vaadeldes seda

gigantset võitlust kõigil rindel, peab tunnistama, et merimeeste liidud on teinud, mis nende võimuses, et lüüa tagasi reederite (laevaomanikkude) laialt kavatsatud kallale tungi. Pea kõigis mais esinesid reederid 25—40% palgakärpimise nõudega. Kui peale mitmekuulist vägikaika vedamist sõlmiti uus kollektiivleping merimeeste uniooni ja reederite esindajate vahel ning seal merimeeste palgad on alandatud kõigest 4% ette kavatsatud 25% asemel, üks see ole juba küllaldaseks tõendus sellest, et ametiühingud on teinud suure töö. Kuid igalpool pole just mindud tagurpidi, vaid on suudetud pidada kinni endised positsioonid ja tungida isegi samm edasi. Iga merimees, kes tõstab nurinat oma uniooni vastu, vaadaku järele, kas ta on ise oma kohustused täitnud ja kas ta kaasvõitlejad on organiseerunud. Kui mitte, siis on esimene ülesanne neid tõmmata ametiühingusse, sest ainult võimsad ja suurearvulised merimeeste

liidud suudavad panna vastu laevaomanikkude ühisele pealetungile.

Palgavõitlusi streigi kujul möödunud aastal pole olnud suuremal arvul, mis ka arusaadav, sest tööpuudus on merimeeste hulgas samuti suur kui maalgi. Näiteks Hamburgi ja Bombay sadamates on kummaski ligi 20.000 töötut merimeest. Loomulik, et siis on raske viia läbi palgavõitlust.

Suurem palgavõitlus

tuli teha läbi Norra merimeestel. Laevaomanikud nõudsid palkade vähendamist 20% võrra. Merimeeste Liit ei võtnud neid tingimusi vastu. Rannasõidus öeldi samuti kollektiivlepingud üles ja nõuti suurelatuslikku palgaalandamist. Pika võitluse järele sõlmiti uus rannasõidu kollektiivleping 4. aug. m. a. milles palganormid olid alandatud 4%. *Kui omal toidul on meeskond, siis maksetakse 72 krooni kuus lisa*, kui aga lõunasöök ja kohvi laeva poolt on, siis maksetakse 32 krooni lisa. Lepingu tähtpäevaks on 31. märts 1934. a., kuid võib pikendada aasta peale 2-kuulise ülesütleamise ajaga.

ei saadud sõita välja, kui tõmmati ülesse saksa lipp ja meeskond asus tagasi.

Rheinil üürivad saksa firmad oma laevad hollandi firmadele, et sundida merimehi hollandi lepingute alusel tööle, mis aga saksa omadest halvemad. Hollandi lepingute järele väheneks töötasu 30%.

Peale nende koktsude püütakse veel valgeid merimehi asetada värvilistega. Hamburg-Ameerika Ida-Aasia liini 10 suuremas laevas võeti saksa masinameeskonna asemele hiinlased odavama palgaga. P.-Ameerika Ühendriikide laevades oli munsterdatud peale 1. VII. 29. — 30. juunini 1930. a. 8707 filipiinlast, 142 jaapanlast ja 11.551 hiinlast. Need arvud lubavad järeldada, et valgete merimeeste olukord on halvenenud ka värviliste merimeeste võistluse tõttu, kes loomulikult töötavad odavamate palkadega.

Nagu Norraski, sündis ka Saksa kaugesõidu merimeestel suurem palgakärpimine peale sisesõidu merimeeste. Saksa reederid nõudsid 25% madruste ja 40% ohvitseride palkade kärpimist, kolmevahi-süsteemi kaota-

Soome merimeeste ja kütjate unioni 1. kongressilt 10. I 32.

Pildil istuvad vasakult paremale: Süld (Eesti), Tiitus (Eesti), Erikson (Rootsi) ja Lindberg (Rootsi).

Norra kaugesõidu merimeeste töötüli, mis kestis 7 kuud, lõppes uue koll-lepinguga, mille järele palgad vähenesid 4%, kuna reederid nõudsid 15%. Kogu pika streigi kestel leidsid laevaomanikud väga harva mehi, kes oleks läinud odavamate palkade eest laeva. Uued palganormid kollektiivlepingus on järgmised: zimmermann 160 Norra krooni kuus, bootsmann 160 kr., täismadrus 144 kr., nooremadrus 77 kr., jungmann 53 kr., poiss 35 kr., määrija (assistent) 170 kr., tuukimann 160 kr., kütja 149 kr., trümmer 82 kr., poiss 35 kr. Norra-Ameerika reisi-liinilaevades on palgaolud paremad.

Palgaalandamise laine veeres ühelt maalt teise. Saksa merimeestel tuli sisesõidus eriti raske võitlus teha läbi. Elbel ja Oderil sõitvatel laevadel püüti halvendada palgaolusid, kuid esialgu suudeti pikkade läbirääkimiste abil vahekohtu otsuse teha tööliste kasuks. *Et hülida mööda kollektiivlepingutest, püütakse näiteks Rotterdams tõmmata üles Saksa laeval Panama lipp, et siis maksta ka „panama“ palku, kuid meeskond lahkus laevalt ja enne*

mist, väljaarvatud üle Atlandi sõitvad laevad ja tööpäevapikendust 10 tunnile laeva sadamas olles, samuti kitsendusi vabapäevade suhtes ja ületundide eest taheti anda samapalju vaba aega. Ohvitserid võtsid esimese vahekohtu otsuse vastu, kuid madruste mitte. 10. oktoobril sõlmiti uus kollektiivleping madruste pool, milles *endise 25%* (reederite ettepanek) asemel *madruste palgad alanesid 15,5%*. Uue lepingu järele on palganormid järgmised: 1. bootsmann ja 1. zimmermann 137 Rmk., 2. bootsmann ja 2. zimmermann 122 Rmk., kortermeister 122 Rk., vanemadrus 114 Rmk., nooremadrus 54 Rmk., jungmann 35 Rmk., poiss 25 Rmk., assistent 131 Rmk., kütja 125 Rmk., trümmer 105 Rmk., kokk 137 Rmk., 1. stevert 137 Rmk., kajutistevart kaubalaevades 103 Rmk., üksik stevert 103 Rmk., kokaabi sõidupraktikaga 82 Rmk., kokaabi sõidupraktikata 62 Rmk., messistevard 54 Rmk. ja messi poiss 25 Rmk. Vanemmadruse ületunni eest maksetakse 0,80 mk., nooremale madrusele 0,40 mk., stevarditele 10—31 mk. ületunni tasu kuus.

Peale norra ja saksa oli tätsam palgakärpimine inglise merimeestel. Masinistidel võeti 3 naela kuus maha, reederid aga nõudsid 2 korda suuremat palga alandust, mootorlaevade masinistide palk alandatakse 31. juulist k. a. Terve ohvitserkonna palka taheti alandada 25%, kuid pikkade läbirääkimiste järele lepitati kokku 10% palga alandusega.

Soome laevaomanikud esialgu lepinguid üles ei ütelnud, kuid moodustasid suitsukat- teks uued laevaihingud, mis ostsid laevu sise- ja välismaalt ning püüdsid meeskondi mun- sterdada peale halvemate tingimustega, kuid 15. sept. öeldi lepingud üles ühtlasi 10—15% palgaalandusega, mille vastu on soome Meri- meeste ja Kütjate Liit kategooriliselt.

Lätis ei täidetud töövahetalituse konvent- siooni, mille tõttu on merimehed laevaomanik- kude ja nende agentide koorida. Rahvusva- helise Töübüroo mitmekordsel manitsusel asu- ti vastava seaduseelnõu koostamisele, kuid seal antakse laevaomanikkudele ja „kollas- tele“ jämeots kätte. *Mais viidi läbi 10—15% - line palgakärpimine ja 1. sept. m. a. teist korda kärbiti palku 10—15% võrra.* Palga- alandust ei suutnud M. Liit suure tööpuuduse tõttu hoida ära.

Tööpuudus India merimeeste hulgas on eriti suur. Näiteks Bombays on üksi 15 kuni 20.000 töötut merimeest, kes enne ai- nult nende laevade peale munsterdati, mis Inglismaa ja Schotimaaga ühendust pidasid. Tööpuuduse kõrvaldamiseks nõuti nende mees- kondade vahetust, kes aasta ühte-järgi olnud sõidus, nende unioni kuuluvate merimeestega kes pikemat aega töötä. Austraalias Uus- Lõuna-Walesi merimeeste koosolekul nõuti koguni, et need, kes katkestamatult 6 kuud laevas on sõitnud, oma kohad loovutaksid töötutele Liidu liigetele. Samuti arvatakse Hamburgis üksi ligi 15.000 töötut merimeest olevat.

Kõikides riikides möödunud aastal on me- rimehed pidanud tegema läbi raskeid võitlusi, et säilitada endisi palgatingimusi või alanda- des palku teatud protsendid.

Tööaja suhtes

on Ameerika kaugesõidu merimehed otsusta- nud nõuda senise 12-tunnilise tööpäeva ase- mel 8-tunnilist tööpäeva ja 48-tunnilist töö- nädalat.

Palgakõrgendusnõudega on esinenud Prant- suse Merimeeste Liit, kuid laevaomanikud esinesid omalt poolt palkade alandamisette- panekutega ega tahtnud vahekohtu otsustest teadagi, nii et neid pidi lepingute täitmisele sundima valitsusvõimude kaudu.

Poolas puhkes merimeeste streik 23. juu- nil m. a. palgavähenduse vastu.

Belgia vedurlaevade merimeeste koondisel läks korja sõlmida laevaomanikega enam-vä-

hem rahuldav kokkulepe puhkeaja korraldu- seks.

Eeltoodud ülevaade merimeeste olukorrast pakub võrdlemisi vähe rõõmustavat, kuid üht- lasi äratav siiski lootust ja usku tugevasse ametiühingusse, sest seal, kus olid merime- hed organiseeritud hästi, suudeti hoida ära, vaatamata suurele tööpuudusele ja raskele majanduskriisile, suuremad kärpimised ja hoida kinni saavutatud võite. Algavalgi aastal kujuneb merimeeste olukord niisuguseks, millisel määral suudab ametiühing oma lii- gete olukorra paranduseks võidelda ja kui tu- gev ametiühing on seesmiselt. Et see aga tu- gev oleks, selleks tuleb igal liikmel aidata kõigiti kaasa.

Merimeeste olukord raske.

Üldine tööpuudus on käesoleval aastal haaranud eriti valusalt merimehi, kuid Ü. E. Merimeeste Liidu sekretäri energiliste sam- mude tagajärjel suutis Ü. E. M. Liit möödu- nud aastal töötutele merimeestele korraldada teedeministri vastutulelikkusele hädaabitoid. Möödunud aasta kevadel olid hädaabitöödel 50 merimeest, mis kestis kuni 15. maini.

Sügisel tõusis aga töötute merimeeste arv 250-ni, kelledest veeteede valitsuse praamid- el said hädaabitöödele 35 merimeest. Need tööd keetsid jõuluni. Liidu poolt on astunud samme, et ka talvel kestaksid hädaabitööd edasi.

Teedeministerium on võimaldanud möö- dunud aastal veeteede valitsusele korraldada hädaabitoid suuremas ulatuses, kuid tööli- si nendele töödele võetakse üldises korras Tal- linna tööbörsi kaudu. Merimeeste liidu sekre- täri sellekohasele järelepärimisele selgitati töö- börsilt, et ka merimehed peavad end regist- reerima üldeeskirjade põhjal Tallinna töö- börsil. Hariduse- ja sotsiaalminister võib teha erandeid, kelle poole ka Liidu juhatus pööras palvega, kus toodi esile, et merimees- tel on juba oma tööbörs Tallinna Merimeeste Kodu näol. Üldse on merimeestele hädaabi- tööd hankimine seotud suurte raskustega, kuid vaatamata sellele on saadud Liidu vahe- talitusel paljudes laevades remonditoid han- kida töötutele merimeestele, mis muidugi üld- dist rasket olukorda teataval määral peh- mendas.

Käesoleval talvel on väljavaated merimees- tele üldse kurvad. Laevad on jäetud suurel arvul talikorterisse ja lähemas tulevikus on oodata veelgi laevade ärajäämist sõidust.

Inglise rahakursi langus, mis mõjus hal- vavalt kõigile, ei jäta ka puudutamata meri- mehi, sest kursi languse tulemuseks on mees- konna palkade langus, nimelt makstakse väljas- sõitvatel laevadel elukalliduse lisa inglise naeltes aga, et merimeeste palk rahakursi lan- gedes vastavalt ei tõuse, on juba tuntud fakt.

Tööline! Oled sa juba ametiühingu liige?
Ainult ametiühingu kaudu võid oma elujärge parandada!

Inglise mäetöölise juhi Cook'i surma puhul.

James Arthur Cook, Inglise mäetöölise föderatsiooni peasekretär, kes möödunud aasta lõpul paar nädalat kestnud raske haiguse järele suri, oli üks omapärasemaid töölisjuhte Inglismaal. Ta ei kuulunud nende meeste sekka, kes valmis on tarbekorral ujuma ka vastuvoolu. Ta arvas, et „mass-inimesel“ on puhtast instinktist alati õige impuls, sellepärast armastas ta ka heameelega end juhtida lasta spontaansest massi-meelolust. See eksitus tõi Cook'ile nii mõnegi raske pettumuse.

Cook, kes 1925. a. astus Frank Hodges asemel inglise mäetöölise peasekretäriks, algas oma vastutusriikast tööd ajal, mil inglise ametiühinguline liikumine põdes rasket kriisi. Esimene töölisvalitsus oli äsja kukutatud ja osa ametiühinguid arvas nüüd aja saabunud olevat „revolutsiooniliseks aktsiooniks“ ja „väljaspool parlamentlikuks võitluseks“. Kalduti kommunistliku ametiühingute internatsionaali poole — see oli ajajärk, kus Cook Pariisi rahvusvahelise ametiühingute kongressil tugevasti esile kerkis. Cook'i hiilgepäevad olid aga üldstreigi ajal, mida ta suurte lootustega ette valmistas. Aga 1925. a. löödi mäetöölise rünnak tagasi suure riikliku subventsiooniga mäetöölise palkade allesjätmiseks, mida lubas tagurline valitsus ja mis kindlasti ei olnud mingi „revolutsiooniline samm“. Aga Cook sattus sellest veel enam hoogu ja tema lauseks oli nüüd: „Mitte ühte minutit pikendatud tööaega, mitte pennivõrdki vähemat tööpalka“. Cook sai kommunistide lemmikuks, oli kindraliks võitluses „reformistlikkude“ töölisjuhtide vastu.

1926-dal streigiaastal Cook ei mäginginud just kuulsusriikast osa. Peale 12-ne päevalist üldstreiki, Cook kaldus soovitama kuulsat „Samueli-kava“, kuid ta ei jõudnud enam taltsutada vaime, keda ta ise oli ellukutsunud.

Inglise ametiühinguline liikumine ja töölispartei kisti hädaohtlikku seiklusse, mis 12-ne päeva järele kokku varises. Mäetöölised streikisid veel 5 kuud edasi ja kaotasid selle järele rängasti. Kui streik oli juba enam kui neli kuud kestnud, Cook vastuoksaks oma senisele taktikale, algatas ühes kõrgema vaimliku seisusega suurejoonelist rahuliikumist, mis avalikkuses äratas laialdast tähelepanu, kuid mäetöölise seas vaid umbusku. Hoolimata rasketest vastupanust võitis ta lõpuks siiski streikijate poolehoidu. Ent rahuliikumine jäi kahjuks hiljaks. Nii valitsus kui kaevanduste omanikud tundsid mäetöölise liikumise troostitult seisukorda ja Cook ning ta organisatsioon jäeti saatuse hoolde, kuni liikumine iseenesest kokku varises. Käsi käes valitsusega kaevanduste omanikud dikteerisid rahuhingimused, ja parlament andis „vabatahtliku kaheksatunnilise tööpäeva seaduse“.

Teise töölisvalitsuse kestes sai Cook'ist selle kaitsja ja ta sattus Herbert Smith'iga, kes oli mäetöölise föderatsiooni esimees, avalikku vastollu, sest Smith pidas tarvilikuks püstitada senini Cook'i poolt avalikult kuulutatud poliitikat: Ei mingit kompromissi! Juhatas ühes Cook'iga eesotsas kiitis heaks valitsuse poolt ette pandud 7½-tunnil. tööpäeva seaduse ja Smith lahkus omalt kohalt.

Cook'i saatus tõendab, et tõsisel töölistejuhil on suur vastutus. Ametiühingute juhi peategevus ei seisa ainult selles, et öelda „kõvu sõnu“, vaid tal peab olema riigimehelikku tarkust, et kasutada ära kõiki võimalusi täielikult.

Muidugi mõista peab juht aruandma ja „kõnelema, mis on“, aga ta ei tohi iialgi tööliikumist juhtida peatult õnnetusse. Cook'i õnnetus seisiski selles, et ta ei suutnud alati omi sõnu kooskõlastada oma tegudega.

Rahulolematusesele õige suund.

Lui Metslang.

Kapitalistlik valmistus on hoonunud loogu ühiskondlikku ellu juuri raskusi. Tähelepanud on see, et kapitalism meeretab tekkinud raskused proletariaadi õhule. Raskusi ei talha kanda kapitalistliku valmistuse juhid, selle häästeemi poolehoidjad, vaid omi nõubeid peab piirama, peab kätte võdetult loobuma, vaid töölisklass. Praeguse kriisi walusamaid tulemusi on juur tõusev tööpuudus, mis on lewinud laavinina. See on üks juuretmad raskusi, mille kapitalism on meeretanud töölisklassile. Tööpuudus proletariaatsele tähendab jeda, et ta peab tarvitama vähem toitu, loobuma korralikest riieetusest ja korterist. Töötu proletariaatlane sattub ühesõnaga olundisse, kus ta ei ole võimaline rahuldama ennast algelise mategi elutarveteega. See

olund ei tee fiduraks proletariaatst ainult füüsiliselt, vaid toob pööre psühholoogiasse, waimellu. Nälg, puudus, tegevusetus aastate wiiji, teadmattu tume tulewif ja muud tööpuudusega esile kerkinud nähted, lööwad segadusse inimeje tundeelu, toowad kaosse mõtlemisse. Järimene töötuna armutub fatalistiks, annab et ta on „saatusse“ mängufann, kellel elus lihtjalt ei wea. Dotab et füüdmuste kait kiirelt olukorda muudaks tema taajaks. See kõik kokkumõetult wäljendub mingis rahulolematuses maksma korra sulhes. See rahulolematus ei ole jurgugi igakord silitud õigesse paika, nende wastu, kes jeda wpletust ja olundi raskust on põhjustanud, vaid igajugu wõbetega ja organifatsiooniliste kombinatsioonidega juhitakse rahul-

olematud hulgad riindama walel aadressil, proletariaadi mäsjuwain kriisi päewil juunitaffe jageli mõtlusje proletariaadi wastu. Näiteks fashistlik liikumine äsfitab tagurlikselt teadmustatud töötatöölisi purustama jotsialistlike ja wabaaametiühingulisi organisatsioonid.

Seega ei ole sugugi puhta fullana wõetaw wäide, nagu joodustats tööpuiduse tõttu tekkimud proletariaadi mäsjuwain proletariaadi tõeliste klassiwõitluse organisatsioonide, ametiühingute ja jotsialistliku partei kaswu. Seda mäsjuwainu wõwad ära kasutada ka proletariaadi waenlased oma huwide mõidule wiimiseks. Selleks, et seda mitte ei juhtuks, et kriisipäewil raskustes siplewad töötatöölised ei läheks tagurlaste ja teijest kiiijest mitmepalgeliste kommunistlike protokaaktorite õnge otja, tuleb peale jotsialistliku partei eesfätt ametiühinguil wiia hullkadesse õiget teadmust. On hilja seda waja list teadmust inimeses arendada alles siis, kui ta juba on tööhõrvi usse taga jüüfiliste ja hingeliste raskustes. Proletaarlik ühiskondlik teadmus peab kaswatatama inimesse siis kui ta wiibib weel tööprotjessis. Siis peab ametiühing tõmbama inimese oma kultuurjelgitustöö mõju alla. Tööprotjessis olles on proletaarlane rahulikuma is elutingimuis ja wastuwõtlikum jelgitustööle. On wähe sellest kui ametiühing propageerib waid jotsiaalpolitilisi norme ja organisatsioonilisi piisid. See rahuldab waid siis proletaarlast,

kui jotsiaaljeadusandlus fikjeerib rohkest nõuetawaid norme ja seega tema eluforradus awardub. Aga kui jee mitmefuguste olude tõttu ei teostu, siis wõib juhtuda, et inimene tildineb ametiühingust ja selle propageeritawast konkreetjst jotsiaalprogrammist. Ametiühing rööbiti oma piisidõoga ja konkreetnõuete propageerimiseega peab jelgitama klassiwõitluse põhimõtteid ja proletariaadi mõitluse lõppsihti — jotsialismi. Proletaarlane, kes on teadlik, kes omab ettekujutuse ühiskondliku elu keerdkäitjdest, kes teab, mis toob esile kriise ja sellega kaasaõkõimaid raskusi, ei jattu töötuna demagoogide õnge otja, kuigi tas wõib tekkida mäsjuwain, rahuldamatud, terawal kujul. Ta jääb siiski seosesje proletariaadi õigete klassiwõitluse organisatsioonidega wainuselt wõi organisatsiooniliselt.

Kultuurjelgitustöö meie ametiühinguis on weel wälja kujunemata. See tuleb käpile wõtta kõige lähemas tulewikus. Ellu berkim Tööliõhariduse Lit aitab selle edasiükkamatu ülesande lahendamiseks kahtlemata kaasa. Ametiühing on töötawate hullkadega kõige otsemas sidemis ja jeepäraft on waja line et nende sidemete kaudu woolaks proletariaadi hullka teadlikku klassiwõitluse waimu. Wimeiduses kobaw lihtne ilmetu rahulolematud ja protesti waim tuleb sumida klassiwõitluse radadele, jotsialismi eest mõitkema proletariaadi fronti.

Riietustöölise tegevusest Prantsusmaal.

Riietustööstuse alal tegutsjeb Prantsusmaal praegu umbes 100.000 töölit. 9 aastat tagasi kuulusid neist 37.000 töölit Prantsusmaa riietustöölise ametiühingute liitu. Pariis is üffi oli kohalikul ametiühingul 10.000 liiget. Ent siis tulid kommunistid oma tawalijse lõhumiastuhinaga. Ühingud lagunesid ja Pariisi ametiühingust wõisid kommunistid üle liikmed, kassa ja aktid, nii et wanale ühingule ei jäänud peale oma nime peaaegu mitte midagi. Müüid on ühingu tegevuses jälle märgata elu ja uusi liikmeid tuleb järjst juure, aga endist tugewust pole enam. Endistest 10.000 liikmest on praegu Pariisi ametiühingusse tagasi tulnud waid 1500 ja kommunistidel on neid umbes 800—1000, nii et 75% endistest organiseeritud riietustöölisest on jäänud organisatsioonilisest elust hoopis eemale. Rogu Prantsusmaal on organiseeritud riietustöölisi praegu waid 6000.

Pariis is on praegu 8 juuremat ühingut, millesje koondunud mitmefugused wäiksemad ühingud ja Seine departemangu kartelli kaudu on nad kõit üksteijega jootud. Pariis is tehakse, nagu mujalgi paljusid töid wäljaspool linna. Nii näiteks, triijärke presfitakse linnas, aga stepitakse wäljaspool linna, milline oluford on töölise alalõpmatute kaebuste põhjuseks.

Ühingul pole Pariisi ettemõtjatega jõlmitud mingit tariifjepingut. Tariifjepingud on maksmas Lille's ja teistes Põhja-Prantsusmaa linnades. Kõige juurem ja paremini warustatud riietewabrik on Roubaix's, kus tööl 800 töölit. Pooled riietustöölise ametiühingute liikmetest asuwad mitmelpool Põhja-Prantsusmaal. Lille'is on 2100 riietustöölit ja kõit nad kuuluwad ametiühingusse. Lille'i ühingul on jõlmitud kofkulepped nii töösturite organisatsioonide kui ka üffi-

fute ettevõtjatega. Selles leppes on ettenähtud 48-tunnine töönädal, palgamäärad, iga-juгуved töömäärused, ühenädaline taoline puhkus nii vabrikutes, kui ka kodus töötavatele riietustöölilistele. Ametisse võetakse vaid neid töölisi, kes esitavad ametiühingu liikmeraamatu. Aritegevuse valvusaegadel pole lubatud vallandada töölisi; vaid tööaega lühendatakse sel korral pikkamisi, kuni töö täiesti lõpeb. Põhja-Prantsusmaa hästi organiseeritud kohtades töötavad riietustöölised aegajalt 35 tunni nädalas. Nad ei lüba vallandamisi, küll aga töötaja lühendamist.

Parisis on kõige kuulsam ja juurem esimehe järgu daamide-riietusäri firma Patou. Ta annab tööd keskmiselt 950 töölisele, millest 900 naist. Võrreldes teiste tööstustega on Patou töölistel kõige kõrgem töötasu. Naised teenivad 238 franki nädalas, mehed 412 fr. Keskmise töötasu jelles tööstusharus on harilikult mehel 350—370 franki nädalas.

Möödunud aasta 1-jel augustil oli Patou ettevõttes ühepäevane streik, mille tulemuseks oli kõigi tööliliste ja teenijate töötasu tõstmine 10% võrra. See oli ajal, kui äri õitjes.

Nüüd aga on jelles 1-je järgu äris nii vaikne, et tööd tehakse vaid pool aega: töökodad avatakse järjekorras ainult 2-ks nädalaks. Samuti on lugu teiste samalaadiliste firmadega.

Parisis on ka mitmet laadi ühistegelisele alusele rajatud r ä t s e p a t e - ü h i g u s i. Nende tekkimislugu on lühidalt järgmine: 1914. a. oli tööpuidus juur. Sga juurem Pariisi riietustööliliste ametiühing püüdis hoida oma liikmeid pealvee. Seal tuli üks liigetest Brunet mõttele, asutada oma raioonis nõelatööliliste produktiivühigus. Ametiühing otjustaslt asutada jellise ühijuse ja raha pandi kokku 850 franki. Brunet hankis linnavalitsuselt üürivaba maja ja riigilt tellimisi sõjaväe varustamiseks. Sgalt töölilist nõuti ettevõtte aktsiate ostmist 100 fr.

Tööpuudus välismail.

40—50 miljonit töötut maailmas.

1931. a. jooksul on tööpuidus terves maailmas kohutavalt kasvanud. 1931. a. septembri algul oli töötute arv 8 miljoni võrra suurem 1930. a. sama kuu töötute arvust. Täpset töötute arvu on võimatu kindlaks teha puudulikkude andmete tõttu. On võimalik ainult umbkaudseid arvutusi töötute üldarvu kohta. Ametlikkude andmete järele oli 1.

sept. 1931. a. 21 miljonit töötut. Kuid asjatundjad väidavad, et tegelikult on töötud maailmas vähemalt 40—50 miljonit.

Mad valmistavad peaaegu kogu maailma riideid riigile ja kogufondadele. Erariideid valmistatakse õige piiratud arvul, vaid ühikutele kauaegetele tarvitajatele. Tööstus töötab aasta läbi, ta aastane läbikäigu summa on 9 miljonit franki. Lühitööd tehakse palju. Sga aasta antakse 8-päevane taoline puhkeaeg. Töötasu on 5% kõrgem harilikust tasust ja aasta lõpul läheb puhtast kasust 50% töölilistele palgalijaks. 1929. aastat loeti ärilises mõttes üsna kehvaaks ja töölised said lija vaid 6%.

Äri puhaskasu jaotatakse järgmiselt: 50% töölilistele, 10% ühijuse liikmetele dividendiks, 15% juhatuse ja asjaajamite kuludeks, millest 10% läheb direktorile palgalijaks. Ülejäänud 25% läheb osalt fondi, millest saavad toetust puudujesse jattunud töölised, osalt tagavarafondi, millest kaetakse juhtuvad kahjud ja osalt kasutatakse jeda haridusülesanneteks.

Ühijusel on praegu tagavarafondid, liikumata varandust ja teisi varandusi koguväärtuses 3½ miljonit franki.

S ä r g i t ö ö l i s t e ü h i g u s asutati 1917. a. 1921. a. äriliselt vaikselt aastal pidi ta peaaegu pankrotti minema, aga oskas end siiski wee peal hoida. 1926. a. täitis ta tellitud töid 480.000 frangi väärtuses, ja ülejääk oli 14.000 franki. 1929. a. oli tellimisi juba 649.000 frangi eest ja dividendiks jattus 38.000 fr. Kapitali on neil 90.900 franki.

Puhaskasu jaotatakse järgmiselt: tagavarafondidele arvatakse juure 30%, kapitalile 10%, palgalija 25%, abiandmisfondidele ja ametiühinguliseks tegevuseks 20%. Sellest kasjast anti toetust Roubaix's streikivatele jeltimeestele. Kasjast said ülalpidamisraha mitmed haiged liikmed: üks ühijuse asutajast pödes 3 aastat ja jai iga aasta 4000 franki toetust.

See on tõesti lugupidamist äratav samm ühistegelisele alusele rajatud töökoda poolt, kus tööl vaid 20 inimest.

sept. 1931. a. 21 miljonit töötut. Kuid asjatundjad väidavad, et tegelikult on töötud maailmas vähemalt 40—50 miljonit.

Saksamaal, P.-Ameerika Ühendriikides, Inglismaal ja Austraalias on ümarguselt 1/3 töölilist ilma töota. Suurim tööpuidus valitseb praegu P.-Ameerika Ühendriikides. Ametlikkude andmete järele oli 1931. a. lõpul seal töötuid 9—10 miljonit. 1930. a. 5,7 miljoni vastu. 18—20% töölilistest, 7—8% kogu rahvast on P.-Ameerikas ilma töota. P.-Ameeri-

kale tööpuuduse ulatavusega järgneb Inglismaa. 1931. a. 9. nov. oli sääl 2,7 miljonit töötut — 6,3% kogurahvast ja 13,8% töolistest. Kolmandal kohal asub Austraalia. Töötuid on 13,2% kõigist töolistest. Neljandal kohal asub Saksamaa — töötuid 13,1% töolistest. Suur on tööpuudus Austrias, Uuel-Meremaal, Itaalias ja Tshehhis. *Elmise aastaga võrreldes 1931. a. kasvas tööpuudus mõnes riigis kuni kolmekordseks.* Agraarriikides on töötute registreerimine puudulik ja seepärast on raske nende riikide tööpuuduse ulatuse üle ligikaudseidki andmeid saada. Puuduvad andmed ka Aasia riikide kohta.

Saksamaal valiti tööliskogusid.

Vabaametühingute hülgav võit.

Möödunud aasta lõpul peeti Saksamaal tööliskogude valimisi. Kokkuvõtete järele on valimised teostunud 32,932 käitises 4,5 miljoni töölisega. Valiti 138.416 tööliskogukogu liiget.

Valitud tööliskogude liikmed jaostuvad poliitiliste ja ametühinguliste suunade järele järgmiselt:

Vabaametühinglasi — 113.671 = 83,6%
kollaseid ametühinglasi — 12.516 = 9%
kommuniste — 4.664 = 3,11%
hiitlasi — 710 = 0,5%.

Kommunistid, samuti hitlerlased olid agaralt väljas, et vallutada tööliskogud, kus varemaltki oli rõhuv enamus vabaametühingul. Andmed tõestavad aga, et valimised on lõppenud kommunistide tavalise fiaskoga. Vabaametühingud on hülgavalt tagasi löönud natside ja kommunistide ühispäätungi tööliskogude valimistel.

Tshehhis asutakse 40-tunnilise töönädala juurde.

1930. a. suvel Stokholmis peetud Rahvusvaheline Ametiühingute Liidu 5. kongress püstitas 44-tunnise töönädala nõude, kus palk tuleb endisel kõrgusel hoida. 1931. a. aprillis Madridis Rahvusvahelise Ametiühingute Liidu nõukogu istangul seati üles 40-tunnise töönädala loosung.

40-tunnise töönädala eest on võitlusesse astunud enamik R. A. L. liitunud ametühinguid. Kõige kaugemale on jõutud siiski Tshehhis. Ametiühingute nõudel esitas Tshehhi sotsialistlik sotsiaalminister 40-tunnise töönädala seaduse eelnõu. Tshehhi on üldse kõrgele arenenud sotsiaalpoliitikaga riike. Häid sotsiaalseadusi on pandud seal maksma tööstuses, kaubanduses kui ka maamajanduses. Nii kuuluvad pikemat aega 48-tunnise töönädala alla põllu- ja metsatöölised. Uus tööaja seadus on mõeldud samuti tööstuse kui ka põllunduse tööliste jaoks.

Üleriikl. Majateenijate Ametiühisus tõstab kutseharidust.

Üleriikline majateenijate ametiühisus on möödunud aastal muu tegevuse hulgas pannud erilist rõhku oma liikmeskonna kutsehariduse tõstmisele, sest majateenija peab olema „Jack of all trades“ nagu ütlev inglase. Majateenijalt nõutakse, et ta oleks vilunud igasuguses töös, mis kuidagi seotud majapidamisega, ta peab olema isegi vilunud kasvataja ja tuhat muud asja. Loomulikult saavad paremaid kohti need, kes omandanud võimalikult täielikuma ja mitmekülgema vilumuse. Et oma liikmete teadmisi ja oskusi täiendada kõige hädavajalikuks, on ühing korraldanud rida sellekohaseid kursusi. Eriti suurt vajadust on tuntud külma laua kursuste järele, millist asjaolu võttes arvesse ühing korraldas möödunud kevadel ühe ja sügisel koguni 2 külmalaua kursust, milledest osavõtt oli igakord võrdlemisi elav. Peale selle on praegu käimas saksakeele ja õmbluse kursused, sest saksa perekondadesse teenistusse pääsemiseks on vaja tingimata keelemõistmine ning samuti on eelistatav see kandidaat, kes tunneb ka näputööd.

Ü. Majateenijate ametiühingu kodu on leidnud kordkorrald suuremat kasutamist. Majateenijate kodu kasutasid

1928. aastal	39 isikut	kokku	1298 päeva
1929. „	84 „	„	1871 „
1930. „	148 „	„	3599 „

Möödunud aastal on kodu kasutatud tunduvalt rohkem kui 1930. a. See juba näitab omakorda, et praegune raske olukord annab end tunda ka majateenijatele, sest kodu kasutajateks osutuvad töötud ja töövõimetud majateenijad.

Kodu bilanss on suurenenud aastatel 1928. — 29. ja 30. a. järgmiselt: Kr. 430,87, 431,59 ja 1454,44.

Liikmete arv on ametiühingus kasvanud järjekindlalt. Möödunud raskele aastale vaatamata on ühingu liigete arv suurenenud isegi ligi 75%.

Töölise ühing Kehtnas.

7. jaanuaril oli Kehtna mõisatöölise ja popside koosolek, kus kõnelesid E. Pesur „Töölisorganisatsioonide tähtsusest“ ja H. Martinson „Üldpoliitilisest olukorrast“. Peale kõnesid otsustas rõhuv enamus kooslijaist Maa-tööraha ühingu Kehtna osakonda asutada; asutamise koosolek peeti ära samas kohas, valiti juhatus ja revisjonikomisjon. Juhatusse said: J. Kleiner, A. Nääri ja R. Raud. Lõpuks peeti soovitavaks teiste riigimõisade töölistega ühendusse astuda, et ühiselt paljude vähendamise rünnaku vastu märgukirjad saata riigikogu rühmadele ja riigimõisade valitsusele.

SISUKORD: 1) Uuel aastal. 2) E. Töölisühingute Keskkliit tugeneb. 3) J. Klesment — Tööliskoda. 4) Tööliskogude ja töölisvanemate valimistest. 5) Töölisvanemad õpinguile. 6) Kokkukuivanud maailmakaubandus. 7) Merimeeste olukord halvenenud. 8) Inglise mäetöölise juhi Cooki surma puhul. 9) L. Metslang — Rahulolematusele õige suund. 10) Riistustöölise tegevusest Prantsusmaal.

Toimetuse: E. Joonas, K. Must, L. Metslang, J. Mihkelson. Vastutav toimetaja: K. Must. Väljandja E. Töölisühingute Keskkliit. Ilmub Tallinnas kord kuus. Tellimishind: aastas 60 senti, 6 kuud 30 senti, üksiknumber 5 senti. Toimetuse ja talituse: Tallinn, V. Pärnu 31—4, tel. (2)24-74.

Kirjast. o.-ü. „Täht“ trükikoda, V. Pärnu mnt. 31. 1932.